

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: ÓZER ZSIGMOND.

Megjelen havonként egyszer. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület. — Előfizetési ár: Nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési példák és tagsági díjak Tolnai J. Béla egyleti pénztárhoz VII., Óvoda-utca 5. szám alá küldendőek. — Szerkesztői iroda: VII., Klauzál-utca 4. sz.

Tartalom: A zsidó tanító mint hitfelekezeti egyenjogusításának előmozdítója. Irta: Spitzer Ignác. — Miről és mit írjunk. Irta: Nagy József. — Neveléstani alapelvek a biblia és a talmudban. Irta: Singer Izrael. — A tanítói nyugdíjtörvényről. Irta: Ózer Zsigmond. — A magyarországi néptanítók pártfogóihoz intézett kérelem. Irta: Péterfy Sándor. — Halálozás. — Levelezés. — Árvaalapunk. — Egyleti élet: gyűjtési kimutalás és tagdíjnyugtázás, évi zárszámadás. — Vegyesek. — Szerkesztői posta.

A zsidó tanító mint hitfelekezeti egyenjogusításának előmozdítója.

A mag, melyet a zsidó iskola 1868 óta a hitfelekezet földjén elhintett, kikelt és erős terebélyes fává lett. Vihar azt le nem terítheti többé. A zsidó öntudat, a zsidó önérték gyökereit annyira megszaportotta és megerősítette, hogy felekezetünk fája a legerősebb orkánnak is sikerrel bír ellentálni. Lám az antisemitismus sem bírta azt megingatni, sőt szégyenkezve visszabujt ókori sötét óduiba s csak hirmondóként találkozunk egy-egy lekéselt szereplővel.

És most az az örömhír jó felénk a fővárosból, hogy az ifju Izrael vallásunk egyenjogusításáért kilépett a küzdő térre, kész szent vallásunk megtépett régi lobogóját, makkabäusi elszántsággal magasan lobogtatni.

A budapesti zsidó hitközség disztermében f. é. január 6-án tartott impozáns nagygyűlés, — melyen felekezetünk notabilitásai oly szép számmal részt vettek, — a magyar zsidók történelmében kitörülhetlen betűkkel lesz az utókor részére feljegyezve.

A magyar zsidó tanítóság, ki az ifju Izrael zsenge gyermeki szívében a vallása iránti szeretetet és önértéket beplántálta, büszke lehet egykori tanítványaira; de édes önértéssel tekinthet vissza hazafias és vallásos érzelmű munkálkodására is! Felekezeteink összesége, hitközségi intézményeinek fenntartói ne vegyék szerénytelerségnek, ha mi a zsidó tanügy napszamosai mint szerény factorai ez üdvös-mozgalomnak egy kis részt kérünk abból, — mert „megbűnhődtük már a multat“ és a jövő korszak áldásaiban bizunk.

Mert más egy törvényesen bevett és elismert vallásfelekezetnek mint egy megvetett és „tűrt“ vallásnak néptanítója lenni.

A katolikus, a protestáns néptanító a felek autonomia keretében egy nélkülözhetlen factor. Az imént lezajlott mindkét felekezeti protestáns zsinaton irigykedve láttuk, hogy oly férfiak mint, a Tiszák, Pronayak, Vay-ok, Degenfeld, Beöthy-ek stb., mily lelkesülten küzdenek felekezetük érdekeiért. Tanügyüket mily anyai szeretettel ápolgatják, mert tudják, hogy felekezetük egyik erős vára az iskola, mely kell hogy féltett kincse legyen minden hitfelekezetnek! S hogy ez a magyar zsidóknál is így legyen, kell hogy a mozgalomnak vidéki szószólói mi zsidó tanítók legyünk. Ha felekezetünk emelkedni, virágozni fog, vele a zsidótanító helyzete is türethetőbbé válik. Felekezetünknek jelenlegi sérelmei a többi felekezetek jogviszonyosságával szemben: hogy a főrendiházban vallásunk képviselőinek nem jutott hely, hogy keresztény zsidó vallásra át nem térhet, de vice versa igen, a családi jog terén egy egész chaos! hisz

akár hány esetben reá parancsolják a zsidó papra, hogy anyakönyvezze az oly zsidó szülők gyermekét is, kik a zsidó vallásba, circumcisió által felvéve nem lettek. Hogy más felekezetek mily komolyan veszik vallás-politikai ügyeiket, ezt legjobban láthattuk az elkeresztelési vitánál; hol a protestantismus igaz harca diadalra jutott, és napvilágot látott a febr. rendelet. Az itt elősoroltak képezik a magyar zsidóság sajtó sebeit. Ezen sebek gyógyítását tűzte ki feladatául az a szűkebb körű főv. bizottság, mely maga köré egyesíti a hazai zsidóság színe-javát s mely diszes névsor biztosítékot nyújt arra nézve, hogy vágyaink teljesülni fognak s hogy jobbaink e lelkesülése nem lesz hasonló a lobogó szalma lánghoz, mely már egy kulturális mozgalmat 3 évvel ezelőtt t. i. a „Zsidó közm. egyesület” alakulását a rideg közönyösség folytán megakasztott.

A zsidó tanítónak azonban, — mint fentebb jeleztem — kétszeresen van oka örülni, ha hitfelekezeti egyenjogusításunkat sikerül kivívni; mert akkor tán részére is megnyílnak mindama törvényileg biztosított tanügyi állások, melytől eddig vallásunk megszegyenítő helyzete folytán, ki volt zárva. A tanfelügyelőségről nem is szólok, de még egy szerény segédtanfeügyelői állás, bárha van akárhány zsidó paedagogus, kik ezen állásoknak teljesen megfelelnek, — egyetlen egy zsidó tanférfluval sem lett betöltve.

Községi iskolai tanítói állásokra nem választanak meg bennünket, *keresztlevelünk* nincs és oda hiába pályázunk; de még oda se vesznek be, hol a zsidó tanulók határozott többséget képeznek, mint pl. a mármarosai és beregm. állami iskolákban.

Ezek volnának a mi sérelmeink. Minden zsidó tanító munkatársa lesz a főv. bizottságnak megkezdett munkájában. Adja Isten, hogy eredménynyel!

Battonyán, január hóban 1892. *Spitzer Ignác*, zsidónéptanító.

Miről és mit írjunk?

Az ország értelmisége között a tanítóság, ha nem is foglalja az első helyet, úgy annak mindenesetre tekintélyes részét képezi. És ha kutatjuk, hogy az összes tanítóság között értelmiség tekintetében miként álljuk meg mi, zsidó tanítók helyünket, úgy minden szerénytelenség nélkül állíthatjuk, a mit ellenségünknek is el kell ismerni, hogy e téren nincs mit szégyelnünk. Mint általában a tanítóságról elmondhatjuk, hogy az irodalom terén dicséretes módon kiveszi a maga részét, úgy a zsidó tanítóság majdnem összességéről elmondható, hogy ért a „tollforgatáshoz”.

Hogy miről és mit írjunk, azt kinek-kinek egyéni hajlamai szokták eldönteni; de gyakran a körülmények befolyása alatt a tárgy néha önként kínálkozik. Nem vonom ugyan kétségbe, hogy vannak sorainkban is olyanok, a kiket „a muzsák homlokán csókolnak”, többnyire azonban olyan magamfajta köznapi, prózai emberek vagyunk, kik unalmukban gyakran a tollhoz menekülnek, vagy az ördög bibliájának forgatása helyett az irka-firkálásban keressük szórakozásunkat, a kik írunk nem hivatásból, hanem — hogy úgy mondjam — mert egyénileg annak szükségét érezzük, a kiknek tehát a helyes thema fölött is törnünk kell a fejünket.

Az a kérdés tehát, miről és mit írjunk? A paedagogiai themák, a melyekhez már hivatásunknál fogva is legjobban értünk, száz és ezrek által, száz és ezerféle alakban már annyiszor tárgyalattak, hogy csak kevesen vannak abban a helyzetben, hogy valami újat tudnának produkálni. A papirkosár számára pedig senki sem dolgozik szívesen, és ha fáradozott az ember egy cikknek a megírásával, szereti, ha fáradsága jutalmául legalább közölve lesz. Pedig szerkesztő uramék a munkát — helyesen! — meg szokták válogatni, és ha meg nem felelő, az embert fáradság jutalmául gyakran jól le is dorongolják.

A civilizáció legfőbb jellemző vonása, hogy a „concordia res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur“ (Az egyetértés által a kis dolgok is nőnek, az egyenetlenség által a nagyok is elenyésznek) elvéből kiindulva, egyesülés által iparkodik a maga elé tűzött célt szolgálni. A civilizált világban tehát uton-utfélén egyesületek és társulatok keletkeznek, a melyek részint az emberszeret, részint a tudomány szolgálatába szegődnek. Szép hazánk, miután visszanyerte politikai önállóságát, a kor intő szavát megértve, lázas sielséggel iparkodott e téren serény munkásságot kifejteni, és bátran állíthatjuk, hogy e téren is nemcsak lépést tartunk a művelt külfölddel, de sok tekintetben túl is szárnyaljuk azt.

A tudományos társulatok között, melyek nálunk keletkeztek, alig van fiatalabb, mint a néprajzi társaság, a mennyiben alig más fél éve, hogy megalakult és alig egy éve, hogy működését megkezdte. Innen, hogy működéséről a nagy közönség még keveset tudhat, minthogy nem volt ideje még tudomást venni róla. De azon körülmény, hogy tagjai rövid idő alatt közel ezerre szaporodtak, kik között a tudomány korifeusai, országgyűlési képviselők és számos különböző jeleseink helyet foglalnak, mutatja, hogy nemcsak életképes, de a tudomány és néprajz terén, melynek művelése a külföldön is, de főleg nálunk, nemcsak hogy el volt hanyagolva, de úgyszólván parlagon hevert, joggal sokat várhat működésétől. Akinek kedve van tehát irogatással foglalkozni, annak melegen ajánlhatom, *hogy lépjen be ebbe a társaságba és ajánlja föl ennek szolgálatát.* A néprajz terén a tudománynak még sok a teendője és a leendőek közül reánk, tanítókra is, kik a nép között élünk, járunk-kelelünk, annak szellemét, erkölcsait szokásait stb. közvetlen szemlélet- és tapasztalatból ismerjük, sok vár.

A társaság célja az alapszabályokban foglaltatik és ez: „A magyar állam és a történelmi Magyarország mai és egykori népeinek tanulmányozása, valamint kölcsönös megismerkedés útján a hazában élő népek közt testvéries egyetértésnek és az együvé tartozás érzetének ápolása. (1. §.)“ „A társaságból mindennemű felekezeti és politikai irányzat ki van zárva. (2. §.)“ „A társaság tanulmányozásának tárgyai: az ország mai és egykori népeinek eredete, fejlődése, állapota, ethikai jellege és anthropologiai mivolta; a néplélek és népelet nyilatkozatai. Ilyenek: életmód, foglalkozás, lakás, eszközök, díszítés, zene és költészet, táncz és játék, szokások és erkölcsök, szólásmód és közmondás, hagyomány és monda, babona és ráolvasás, népmese és találós mese, népdal és rege stb. végre az ország lakóinak testi alkata. (3. §.)“ „A társaság feladata: a felsoroltak megfigyelése és följegyzése, (lerajzolása, leköltázása); továbbá néprajzi tanulmányok, kirándulások és tudományos utazások megindítása, támogatása s az eredmények tudományos értékesítése; szakközlönyök és néprajzi művek kiadása; felolvasó és előadó ülések és értekezletek tartása; a magyarországi és külföldi néptani tudományos működés eredményeinek kölcsönös közvetítése; néprajzi könyvészet összeállítása, szakkönyvtár szerzése; a népelet használati tárgyainak természetben összegyűjtése, hazai ethnographiai muzeum alapítása és fentartása; egyáltalán az országban a nép- és embertani tudományok és ismeretek koncentrálása és művelése, terjesztése és népszerűsítése. (4. §.)

A társaság, melynek József főherczeg ő fensége a fővédnöke és dr. Hunfalvy Pál az elnöke, az országban élő népfajok szerint szakosztályokra van felosztva, a melyek mindegyikének külön elnöke és egy vagy több szakelőadója van. A nagy szünidőt kivéve, havonkint a M. T. Akadémia palotájában felolvasó ülések tartatnak, a melyen a tagok dolgozatai lesznek felolvasva. Ezen kívül a társaság folyóirata, az „Ethnographia“ szintén a néprajz szolgálatában áll. Ebben jelennek meg ugyanis a felolvasások, egyéb néprajzi dolgozatok és más, a társaság ügyét érintő közlemények. A tagsági díj egész

évre 3 frt, a melyért minden tag a társasági folyóiratot ingyen kapja. Tanítók tagságdíj fejében néprajzi dolgozatokat is küldhetnek. Különben az „Ethnographia“ munkatársai önálló dolgozatokért némi szerény tiszteletdíjban is részesülnek, amennyiben egy nyomott ivnyi (16 oldal) munkáért 16 frtot fizetnek. A társaságba való föl vételért a jelentkezések legczélszerűbben dr. Herrmann Antal tanár úrhoz címzendők, ki a társaságnak titkára (lakik: I., Attila-utca 47. sz. Budapest), és ki alapszabályokkal és mindennemű fölvilágosítással a legnagyobb készséggel szolgál. Ugyancsak a titkár úrhoz címzendő minden néprajzi dolgozat.

Turdossin.

Nagy József.

Neveléstani alapelvek a biblia és a talmudban.

Irta: **Singer Izráel.**

Értekezésünket azon eszközök kiegészítésével fejezzük be, melyek a gyermeket „felekezete“ számára nevelik; t. i. felekezete történetének ősmere, mely megtanítja, mennyire szolgált a zsidó nép az emberiség üdvére, tanúsítja törzsének értelmi magas fokát, vallás-erkölcsi és intellektuális ellenálló képességét és diadalmas kitartását ádáz ellenségeivel szemben. Az ily ismeretek a gyermekbe felekezete iránt való ragaszkodást, kegyeletet, tiszteletet, és szent lelkesedést oltsanak, és azon törekvésre buzdítják, hogy életmódjával felekezete tagjainak becsületet szerezzen. És valóban a zsidók története ezen fontos tényezőket a legnagyobb mértékben foglalja magában.

Mert 1. egy nép sem használt negyedfél évezreden keresztül a népek civilizációja- és kulturájának (részben közvetlenül, részben közvetve,) mint a zsidó nép kinyilatkozott tana és ezen törvényért szenvedett 2000 éves vértanúsága által; és 2. mert egy európai nép sem szerzett magának nagyobb érdemeket, még a szellemileg sötét középkorban is, az exact tudományok művelése körül, mint a zsidó nép.

Ez állításunk bizonyítása végett, néhány kiváló keresztény tudós nyilatkozatát közöljük, és csupán a tér szűke miatt szorítkozunk a következőkre:

Herdei. „Ideen zur Geschichte der Menschheit“ III. 77. Nagyon kicsinyeknek látszanak a héberek: kicsiny volt országuk és a szerep is, melyekben és kivüle a világ szinpadán játszottak, ahol talán *sohasem jelentek meg hódítókként*. Mégis több hatással voltak más népekre, mint bármely más ázsiai nemzet; sőt, bizonyos mértékben, úgy a kereszténység, mint a mohamedanizmus által ők képezik a világ *felvilágosodásának alapját*. Mózes törvényei az ég minden tájékán érvényesültek, és így egy keresztény nemzet sem építette magából fel a törvényhozását és állami alkotmányát.

Egy nép sem terjedett annyira el mint ez, minden éghajlat felé s egy sem tartotta magát fenn oly épségben.

Izrael népe, mintegy a vallás *klaszikus nemzete*, mert benn az Istenség hatalmas tudata oly erővel fejlődött ki, mint egy népben sem.

Wachler a híres történetíró, „Handbuch der Geschichte der Litteratur und Cultur (Marburg 1804. p. 6.) című munkájában így szól: A zsidók a tudománynak kítűnő szolgálatokat tettek.

Az abassidák uralma alatt 1040-ig nagy mértékben működtek a tudományok elterjesztésében a bagdadi kufati és alexandriai iskolákban. Később Spanyolországban a mórok uralma alatt a főiskolákon az arabs tudományokat tanították, melyeket a héberbe való átültetés által is terjesztettek. Nem tagadható, hogy a 11 században a zsidók többnyire a legkítűnőbb és legtehetőesebb tudósok voltak az *egész világon*. (P.90) A zsidók *maradandó dicsőséget szereztek maguknak* hccses és híres művek megírása által, különösen az

által, hogy az arabs tudományok századában, midőn a bölcséletet, az orvosi és egyéb exakt tudományokat hozzáférhetővé tették.

Nagyobb munkájában az „Allgemeine Geschichte der Litteratur II. K. 193. oldalán így szól: Az arabsok által üldözött zsidók Európába menekültek, hol a legaljasabb előítéletek uralkodtak, és emberi érzést nem ismertek. Daezára annak, hogy az európai nemzetek részéről a legnagyobb zsarnokságnak, kiméretlen megvetésnek és szörnyű szenvedéseknek voltak kitéve, mégis szorgalmasan foglalkoztak a tudományokkal. Nagy szorgalmuk és tanuk s vallásuk iránti bámulatos ragaszkodásuk által megóvták a héber nyelvet az elfeledéstől. Europa legtöbb országaiban a zsidók voltak a legnagyobb tudósok, a matematika, gyógyászat, és az önálló gondolkodás terén. A könyvtárakban ma is találhatók becses dolgozataik. Eddig Wachler.

Dr. Schleiden János, „Die Bedeutung der Jnden für die Erhaltung der Wissenschaften in Europa“ című munkájában: (Wiesbaden 1870. 51. l.)

Tekintsünk vissza és meglátjuk, hogy a szellemileg sivár középkorban a zsidók tartották fenn a földmívelést és ők voltak a nemzetek jólétet feltételező világkereskedelem fentartói és előmozdítói.

Láttuk, hogy ők folytonos szellemi tevékenységben a tudomány minden ágát művelik és fejlesztik, míg végre a középkor végén az ébredő nemzeteknek átadják.

Ők a tudományos nyelvészet megalapítói. Ők egyedül tartják fenn és művelik a szent iratok áldásos ismeretét, mert hosszú századokon keresztül ők az egyedüliek, kik a keleti s részben a görög nyelv ismeretét is a nyugati nyelvekkel együttesen bírták, ők az egyedüliek, kiknél a gondolkodás, a bölcsészeten, különösen a vallás bölcsészeten szabad tért talált, akik az etikát úgy kiépítették, mint egyetlenegy más nép sem. Kizárólag náluk akadunk az orvostudomány alapos művelésére és fejlesztésére. Termékeny részt vesznek a csillagászat haladásában; ők alapítják meg a híres iskolákat Montpellierben és Salernóban és lényegesen hozzájárultak a paduai egyetem felvirágozásához. Kevéssel a könyvnyomdászat feltalálása után sok városban kítűnő nyomdákkal bírtak.

Joggal mondja Ribegra de Santos: Többnyire a zsidóknak köszönjük a philosophia, botanika, orvostudomány, csillagászat, kosmografia és a biblia tudományok alapismereteit. Eddig Schleiden tanár.

A zsidóknak a világi tudományokkal való foglalkozása nem kenyérszerzés végett történt, mert ez a talmud szerint el van tiltva (Nedorim 36-s Isre Deah 245.) Többnyire nagyon szegényesen tartották fenn magukat kezük munkája után és a tudománnyal az emberiség hasznára, különösen pedig a biblia s talmud legrégebb nevelési könyveink — melyeket együtt thora névvel foglaltak össze — megértése végett foglalkoztak. A zsidó nevelés célja abban a kivánságban nyilvánul, melyet az atyának, gyermekének Ábrahám szövetségébe való felvétele után kívánnak, t. i. hogy nevelje fel fiát: letora, lechuppa ulemasim tovim, a vallás s az ezekhez nélkülözhetetlen világi tudományok ösméretére, és erkölcsi életre. Ugyanazt követeli a modern nevelés.

(Vége.)

A tanítói nyugdíjtörvényről.

A tárgyalás folyt.

Spóner Andor előadó ismertette és indokolta a javaslatot. Vázolta a régi törvény által teremtett helyzetet s kiemelte, hogy a közvélemény sürgősen követelte a téren a reformot; ennek felel meg a jelen javaslat, a mennyire pénzügyeink engedik. Az előadó kiemelte aztán a javaslat lényeges intézkedéseit s rámutatott arra, hogy a tanítók helyzete mennyire kedvezőbb

lesz az eddigénél. Épp ezért a bisottság nevében elfogadásra ajánlja a javaslatot.

Földvály Elemér támogatta a javaslatot. Ez nem felel ugyan meg minden kívánságnak, de a szóló megvan győződve, hogy a miniszter elment a lehetőség határáig. A negyven évi szolgálati időt most még indokoltnak találja; ellenben azt nem helyesli, hogy a tanulók fejenként 15 krt fizessenek a nyugdíjalapra. Ez nem fogja növelni a tanítók tekintélyét.

Kovács Albert általánosságban elfogadja a javaslatot, de sok részlet ellen van kifogása. A javaslat főelőnye, hogy ezentúl a tanítókat is úgy fogják nyugdíjazni, mint az állami tisztviselőket. De a javaslat számításait nem tartja helyeseknek. A 15 krros befizetését eltörleendőnek véli. A javaslatot mégis nehogy a reform késedelmet szenvedjen, elfogadja.

Rosszival István örömmel fogadja el a javaslatot, mely közóhajnak felel meg.

Gróf *Apponyi* Albert konstatálja, hogy a kormány ezzel a javaslattal megkésétt, de az ellenzék a mostani szűk keretű javaslatot is szívesen látja a Ház asztalán. Az ellenzék sürgette ezt a kérdést. Kovács Albert hozta először szóba. A javaslatot elfogadja, de kijelenti, hogy annak rendelkezéseit nem tartja elegendőknek. Nevezetesen kifogása van az ellen, hogy a szolgálati idő 40 év; méltányosnak tartaná a 35 évi szolgálati időt, továbbá helytelennek találja, hogy bármily régen szolgál a tanító, működési ideje csak a 21-dik életévtől számít; az is sérelmes, hogy az 1870. előtti szolgálati évek nem vétetnek figyelembe. Ezért határozati javaslatot nyújt be, utasítsa a ház a minisztert, hogy kellő előtanulmányok haladéktalanul megtétele után a lehető legrövidebb idő alatt újabb javaslatot terjesszen elő, melyben a szolgálati idő rövidebb időre, különösen rokkantság esetén 30 esztendőre szállíttassék le s az 1870. előtt szolgálatba lépett tanítóknak e régebbi éveik is beszámíttassanak.

Ezután gr. *Csáky* Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter ur szólalt fel, kinek beszéde egész terjedelmében a mult számban közöltük.

Kiss Albert úgy látja, hogy a kormány szűkkeblűen jár el, mikor ugyszólván semmit sem ad a tanítók nyugdíjához: a szóló pártja készséggel szavazna meg erre többet s nem érti, hogy a kormány miért nem használja fel az ellenzéki pártok e készségét.

Gróf *Csáky* Albin azt felelte erre, hogy maga is törekedett volna 150,000 forintnál nagyobb dotációra, ha nem kellene számításba venni egyéb állami költségeket is. De mikor a Ház előtt fekszik a javaslata tanítói fizetések szabályozásáról, a mi évi 600,000 forintot fog kívánni s mikor javaslat készül a felekezeti és községi középiskolák tanárainak nyugdíjazásáról, a mi szintén jelentékenyen terhelni fogja az állam kincstárt: akkor nem kérhet többet a törvényhozástól.

Báró *Kaas* Ivor a polgári iskolai tanítók kérvényének támogatása érdekében szólalt fel, míg *Szederkényi* Nándor a *Kiss* Albert által kifejtett álláspont mellett nyilatkozott *Dániel Márton* pedig báró *Kaas*nak reá vonatkozó megjegyzésére felelt. Ezzel az elnök az általános vitát berekesztelte.

Gróf *Csáky* Albin közoktatásügyi miniszter még a polgári iskolai tanítók kívánságára reflektált, kifejtve, hogy ha a szolgálati időt leszállítanák 30 évre, akkor az évi fizetésnek nem 2%-ját, hanem 12%-ját kellene a nyugdíjalap részére levonni, ez pedig elviselhetetlen teher volna: különbséget tenni pedig a polgári és népiskolai tanítók közt, igazságtalan volna.

Végül még gróf *Apponyi* Albert szólott határozati javaslata érdekében, aztán következett a szavazás.

A többség a törvényjavaslatot általánosságban elfogadta s a gróf *Apponyi* határozati javaslatát elvetette.

A részletes tárgyalás alkalmával az első szakasznál **Kun Miklós** nyújtott be módosítványt a végett, hogy a polgári iskolai tanítókat vegyék ki a tanítói nyugdíjból s ezentul is, mint eddig, az állami hivatalnokok módjára részesüljenek nyugdíjban.

Gróf Csáky Albin miniszter elmondta az okokat, melyeknél fogva a tanítókat a szőnyegen forgó nyugdíj keretébe vették be. De ezzel szerzett jogok nincsenek érintve, mert a kik a tiszti díjat az állami kincstárba már lefizették, azokat az állami tisztviselők módjára nyugdíjazzák s csak az ezentul kinevezendők esnek a tanítói nyugdíjalap keretébe. **Szederkényi Nándor** pártolta a módosítványt, de a többség annak mellőzésével fogadta el a szakaszt.

A második szakasznál a miniszter maga tett módosítást, kijelentve, hogy minden kedvezményt kész megadni a tanítóknak, ha az a pénzügyi mérleget nem rontja meg. A szakaszhoz azt kívánja toldani, hogy a tanítók, ha nincs is meg a szolgálati negyven évök, 65 éves korukban teljes nyugdíjat kapjanak.

Illyés Bálint sokalja a negyven évi szolgálati időt s javasolja, hogy a tanítókra 35 évi, a polgári és gyakorló iskolai tanítókra pedig 30 évi, időt állapítsanak meg.

Madarász József is pártolja ezt és szintén nyújt be módosítványt arról, hogy a munkára képtelenné vált tanítók nyugdíjigényük előtt segélyben részesüljenek. **Ábrányi Kornél** a tanítókra nézve általában a 35 évi szolgálati idő kimondását indítványozza, mert a tanítókat nem lehet összehasonlítani az állami hivatalnokokkal, kik rangban, fizetésben, nyugdíjigényben folyvást előre mehetnek, míg a tanító mindig ugyanabban a sorsban marad. **Kégl György** a jobboldalról, pártállásának sérthetlenségét fentartva, pártolja az **Ábrányi** módosítványát, a mire egy igen tiszteletreméltó tanító-testület felkérte. **Komlóssy Ferencz** elégnék tart harmincz szolgálati évet; mivel a népoktatás érdeke az, hogy munkabíró egyének tanítsanak. **Szederkényi** és **Lits Gyula** ezt pártolják.

Berzeviczy Albert államtitkár kifejté, hogy a törvényjavaslat teljességgel nem bánik mostohán a tanítókkal, kik már 21 éves korukban nyugdíjképes állást foglalnak el, mit az állami hivatalnokok, kiknek valamely magasb tanfolyamot kell elvégezniök, nem érhetnek el. Negyven évi szolgálat mellett is, a tanító már 61 éves korában teljes fizetésével vonulhat vissza. A tanítói pálya terhes volta miatt ez igen méltányos.

Ez a javaslat nem veszi igénybe az állam nagyobb mérvű áldozatát, az igaz; de hatszázezer forint erejéig fogja igénybe venni a néptanítók fizetésének szabályozásánál a tanítók érdekében.

A miniszter kijelenté, hogy ugy ez a javaslat, mint a tanítói fizetések szabályozása, melynél korpótléket is fognak kérni, a tanítók kívánságainak legnagyobb részét kifogja elégíteni; de az összes óhajoknak. **Eyffel-Tornyát** a miniszter nem tudja fölépíteni. Kéri a módosítások mellőzését.

Kovács Albert, védve a maga számításainak alaposságát, azt állítja, hogy az állam részéről nem kellene valami sok áldozat s a tanítók minden jogos kívánságát teljesíteni lehetne. Még **Spóner Adolf** előadó tett megjegyzéseket némely kifogásra s aztán a többség elfogadta a szakaszt a miniszter módosításával. A többit mellőzte.

A 3-dik szakasznál a miniszter ismét adott be módosítást, mely szerint a követelt minimális tíz évi szolgálatba az az idő is beszámítandó, melyet a tanító katonai szolgálatban, esetleg hadi-fogságban tölt.

Komlóssy Ferencz helytelennek találta az e szakaszban foglalt kulcsot, mert e szerint előfordulhat az eset, hogy jó állomásu tanító tíz év multán 240 frt nyugdíjat kap, másik pedig tizenöt év után csak 120-at. Ennélfogva más nyugdíjazási kulcsot indítványozott. De ezt a többség, a miniszter kérése után nem fogadta el s a szakasz változatlan maradt.

A negyediknél I r á n y i Dániel indítványozta, hogy a javadalmasok megállapításánál számításba veendő a fizetés kiegészítésére szolgáló tandíjak utolsó öt év alatti átlaga is. Ehhez a miniszter és a többség hozzájárult.

A 9-ik szakasznál B e r z e v i c z y Albert államtitkár adott be módosítást, hogy a teljesen születlen tanító-árvák erkölcsi biztosítékot nyújtó rokonnaira legyenek bizhatók. Elfogadták.

Harmadnapon nagyobb vitát csupán az a rendelkezés idézett elő, hogy a szülék minden tanköteles gyermek után évenként tizenöt krajczárral tartozzanak a nyugdíjalaphoz járulni.

Ez ellen K i s s Albert adott be módosítványt, mert a pénz beszédése — mint állítá — csorbítani fogja a tanító tekintélyét.

Komlóssy Ferencz is ellene van a szülék teherszaporításának, holott arra kellene törekedni, hogy ne legyen tandíj. Módosítást nyújt be, hogy az új terhet az állam viselje. M a d a r á s z Imre a Kiss Albert indítványát pártolja, megjegyezve, hogy azt a 15 krajczárt azzal is meg lehetne takarítani, ha a közös hadsereg csákóiról azt a bizonyos csodamadarat elröppenténék. C s a t á r Zsigmond mint volt népnevelő szól a kérdéshez s a hozzájárulást a tanulmányi alaphól óhajtaná vétetni. P o l o n y i Géza tiltakozik a nép új megterhelése ellen; pártolja a Kiss Albert indítványát, mely oly fontos, hogy helyén lesz névszerinti szavazással eldönteni. A szóló egyszersmind szeretné tudni, hogy a miniszter mért ellenzi a módosítványokat, mikor az ezzel járó költségeket az ellenzék megszavazta.

Gróf Csáky Albin miniszter kijelenti, hogy ő is szeretné a tandíjat eltörölni, de ma még nem lehet. A 15 krajczár a szegény szüléket nem fogja terhelni, mert azok helyett ez összeget az iskolafentartók fizetik. Az meg, hogy a hozzájárulási összeg az iskolamulasztási bírságból fedezendő, a mulasztás pontosabb ellenőrzését fogja előidézni.

Névszerinti szavazást kívántak s ennek eredménye az volt, hogy a szakaszt 49 szótöbbséggel elfogadták.

A 12-ik szakasznál gr. Apponyi Albert módosítást adott be, hogy a nyugdíjazásnál ne vegyék tekintetbe: 1870 előtt vagy után lépett-e a tanító szolgálatba. Gróf Csáky Albin miniszter azt jegyzé meg, hogy e kívánat pénzügyi eredménye kiszámíthatlan, tehát ugrás volna a sötétben; különben is az 1870 előtt belépettek számára már jelentékeny kedvezmények vannak biztosítva.

Még K i s s Albert szól s azután a többség változatlanul elfogadta a szakaszt, valamint a többi is mind.

A törvényjavaslatot a főrendiház is elfogadta és mint emlitém, már törvényerőre emelkedett.

A magyarországi néptanítók pártfogóihoz intézett kérelem.

Mélyen tisztelt Szerkesztőség!

A magyar nemzet legszerényebb napszámosait, a néptanítókat, hazánk egyik nagy fia azon harcosok közé sorolja, a kiknek hivatásuk, hogy hazánk földjét egészen meghódítsák a magyar nemzeti műveltségnek.

Megérdemeltük-e már mi néptanítók ezen kitüntetést, vagy csak ezentul leszünk arra méltókká, nem mi dönthetjük el. Csak azt egyet vallhatjuk magunkról minden szerénytelenység nélkül, hogy napról-napra világosabban és tisztábban áll előttünk ama nagy feladat, mely reánk a népnevelés terén várakozik, s ezért még segélyző, jótékony egyesületeink körében sem feledtünk meg arról, hogy a nemzeti közérületet ápoljuk.

Az „Eötvös alap“ azon magyarországi tanítókat egyesíti, a kik példát akarnak mutatni a népnek, hogy miként kell egymást kölcsönösen támogatni abban, hogy gyermekeinkből édes hazánknak hasznavehető derék polgárokat neveljünk és e mellett a kölcsönös jótékonyt is gyakoroljuk.

Az „Eötvös alap“ nem más, mint főleg ama „nemzeti népnevelési egyesületnek“ másod hajléka, melyeket nagy *Eötvösünk* kezdeményezett, de a melyeknek ez időszerint még nem lehetett felvirulniok. Mi néptanítók nem engedjük a nagy eszmének teljes elenyészését s megtettük, a mi szegénységünkől a példaadásra nézve kitelhetett.

Százakra megy már azon tanítók gyermekeinek száma, a kiket, mint egyetemi-, képezdei-, ipar- és polgáriskolai jeles tanulókat az Eötvös-alap támogatott, és e mellett százakat segített a tanítók özvegyei és árvái közül is.

A magyarországi tanítók „Eötvös-alapja“ jótéteményeivel a népoktatás-ügy munkásait vállalásra és nemzetiségre való tekintet nélkül gyámolítja. Tizenhat évi fennállása óta 31876 forintot nyújtott részint ösztöndíjak, részint segélyösszegek alakjában a hozzá folyamodóknak s ily módon 181 róm. kath., 96 ev. ref., 76 ág. ev., 8 gör. kath., 7 unit. és 63 izr. vallásu, összesen tehát 431 tanítói család gondjait enyhítette. Áldásos tevékenysége abban is nyilvánult, hogy ezen idő alatt két ízben tekintélyes összegeket gyűjtött az árviz által sújtott vidékek számára, és hogy egyes vidéki tanítók egyetemeken tanuló gyermekeinek 2570 forintot juttatott az alap pénztárából irodai segédkezésért; ezenkívül a „Tanítók Orsz. Árvaháza“-nak is öt ízben összesen 1670 forintot nyújtott, a magyarországi tanítók javára pedig 43.048 forintnyi tőkét szerzett.

Azonban bármily szépnek lássék az eredmény, a melyet a magyarországi néptanítók Eötvös-alapja ez ideig felmutat, korántsem felelhet meg az még ma ama nagy igényeknek, melyeket a szegény tanítók és jelesen tanuló gyermekeik irányában jogosan támaszhatnak. Évenként százakat kell üres kézzel elbocsátanunk. A szegény özvegyeket és árvákat sem részesíthetjük kellő támogatásban; sőt azon szerencsétlen kiérdemült tanítóknak is, kik csak azért nem részesülhetnek az országos nyugdíj-intézet jótéteményében, mert 1875-ben már 55 éven felül voltak, csak ritkán nyújthatunk alamizsnát.

Egyesületünk feladatai közé tartozik az is, hogy létesítse a fővárosban a „Magyarországi tanítók házát“, melyben az egyesület rendes tagjainak felsőbb iskolákban, egyetemeken tanuló fiai részben ingyen, részben pedig mérsékelt díjért szállást kaphassanak, hogy otthona legyen a magyarországi néptanítók fiainak, ha szülei házból, a család köréből idegen emberek között kell élniök; hogy hajlékuk legyen Budapesten az országos jellegű tanítói egyesületeknek, a melyben tanácskozásaikat megtarthassák.

A nemzetünk évezredes ünnepére való előkészülést akarjuk felhasználni annak bebizonyítására, hogy él bennünk, magyar néptanítóknak is, a közérzet, mely országoknak, államoknak szolgál talpkövéül, támaszul. A midőn nemzetünk a közel jövőben megtartandó ezredéves örömnépre készül, illőnek, sőt kötelességnek tartjuk, hogy a magyar nemzet népoktatási intézeteinek a munkásai is hozzájáruljanak ezen magasztos ünnepnek a fényéhez és pedig az által, hogy megvessék ez alkalommal alapját a Magyarországi tanítók házának.

Az „Eötvös-alap“ azonban csak az esetben teljesíthetné szép feladatát, ha azt a nemzet hű fiai kegyes pártfogásukra méltatnák s ha akkor, midőn más szent nemzeti célokra áldoznak, egy-egy fillért juttatnának — a nemzet legszerényebb napszámosainak perzselyébe — az Eötvös-alapra is.

Ugyanezért azon alázatos kérelemmel fordulunk a mélyen tisztelt Szervezőség elé: méltóztatnék a néptanítók Eötvös-alapját kegyes pártfogásába venni s a nagy közönséget annak hazafias támogatására felhívni — s ha lehetséges — becses lapjában az Eötvös-alap javára gyűjtést is indítani.

Az Eötvös-alapra szánt adományokat R o l l e r Mátyás fővárosi polg. isk. igazgató-tanár (Nagymező-utca 1. sz. Budapesten) mint az alap pénztárnoka, pontosan nyugtázni fogja. Bizottságunk évi részletes számadásai a m. kir. közoktatásügyi miniszteriumhoz terjesztetnek fel T ó t h József kir. tanfelügyelő ur útján, a ki az alap ügyét évenként több ízben személyesen is felülvizsgálja.

Mélyen tisztelt Szerkesztőség! Jól tudjuk, hogy e kérelmünk által nemes gondjainak számát csak öregbítettük és nem is mertük volna ezt még most sem megtenni, ha nem vennők észre, hogy ez idő szerint semmiféle országos gyűjtés sem folyik a sajtóban. E szünetben mi, kik soha sem akartunk más országos gyűjtések folyamata alatt alkalmatlankodni, megkisértjük a könyörgést s esedezünk meghallgatását, bizalomteljesen remélvén, maradtunk

a mélyen tisztelt Szerkesztőségnek stb.

Budapesten, 1891. november 15-én

az „Eötvös-alap“ gyűjtő központi bizottság nevében:

Lakits Vendel, titkár.

Péterfy Sándor, elnök.

A mélyen tisztelt elnökség és titkárság hangsúlyozza, hogy ez időszert semmiféle országos gyűjtés nem folyik a sajtóban. Ezen észrevétel a mi viszonyainkra nem talál. A mi köreinkben igen is folyik két rendbeli gyűjtés, és pedig egyfelül a kiüldözött orosz zsidók, másfelül tulajdon árváink és özvegyink részére. Mindamellettt készek vagyunk a kijelölt célra adományokat elfogadni, azokat az illetékes helyre átszármaztatni és lapunkban nyugtázni. Az izr. tanító-egyesület pedig bizonyára kötelességének fogja ismerni, ezen nemes célhoz, csekély tehetségéhez mérten, bizonyos összeggel hozzá járulni. (Szerk.)

GÖNCZY PÁL.

Mult hó 10-én költözött el az élők sorából Gönczy Pál, főrendiházi tag és nyug. közoktatásügyi államtitkár. Egyszerű rektortanítóból emelkedett a politikai és hivatalnoki lépcsőzet magas fokára. Azért volt ő a magyar tanítók büszkesége, vezéresillaga. Mennyi erő, mennyi szervező tehetség lakhatott e férfiuban, ki a nélkül, hogy fiatal korában magasabb állami szolgálatra vagy a tulajdonképeni tudományos pályára komolyan készülhetett volna, — egyetemi tanulmányokat nem végzett — a tengődő népiskolát egy erőteljes nemzeti intézménynyé fejlesztette. Mert a mi jó s üdvös az utolsó 3 évtizedben az alsó közoktatás terén történt, Eötvös lángeszén kívül, az ő kezdményezésére vezethető vissza, s az ő erős akaratának tudható be, hogy nagy minisztere reform-eszméi s népiskolai törvényeink alapelvei gyakorlatilag érvényre jutottak. Mint a belső iskolai élet alapos ismerője, kiváló gondot fordított az iskolák belszervezetére, s utasítások, tantervek, könyvek és tanszerek készítése által a módszert egységesíteni, a tanítást szemléletessé tenni törekedett.

A tanító-gyűléseken lelkes szószólója volt a nemzeti irányú nevelésnek, s egy-egy ily alkalommal fölvetett eszméje vagy röpke szó, mozgó erővel hatott a pedagógiai téren.

Egy eszméjével azonban inkább zavart hozott az elmékbe, mint világosságot, t. i. hogy a tanítás központja a kézimunka legyen. Ez oly probléma, melynek megoldásának módjával adós maradt. Ő maga nem nyilatkozott bővebben róla, magyarázói fejtegetései pedig a kérdést nem igen vitték előbbre.

Midőn 1888-ban népnevelési működésének 50 éves jubileumát ünnepelte,

az összes tanítóság nagyszerű ovációban nyilvánította hódolatát, s az ő örömnapját országszerte a népiskola ünnepe gyanánt ülték meg.

Ez alkalomból egyesületünk is a halás elismerésnek egy művészi kivitelű ezüst koszorú alakjában adott kifejezést. Mert a zsidó tanítók körül különös érdemeket szerzett magának, amennyiben az ő erélyének köszönhető, hogy a véglegesítési törvény, mely a zsidó tanítókra is kiterjesztetett, nem maradt írott malaszt.

Lapunk tere nem engedi, hogy a dicsőült hazafi életrajzát közöljük. Erre nézve utalunk Dr. Verédi Károly fővárosi tanfelügyelő „Paedagogiai Encyclopaedia” című munkájára, mely könyvnek egy iskolai könyvtárban sem kellene hiányoznia.

Gönczy Pál halála mély gyászszal tölti el mindazoknak szívét, kik örök érdemeit a hazai népoktatás körül ismerik, a magyar zsidó tanügy történetében pedig egy örökké fényes lapot biztosított magának. Béke és áldás lengjen porai fölött.

LEVELEZÉS.

T. szerkesztő úr!

A szabolcsmegyei közigazgatási bizottság szigorú intézkedése folytán, 1885-ben az Ibrányban létező zugiskolák megszüntetvén, az izraelita lakosság tanácstalanul állott, mert a keresztény iskolák, túltömöttségök miatt, az izr. tanköteles gyermekeket be nem fogadhatták és a hitközség anyagi ereje nem volt elegendő, hogy nyilvános iskolát állítson fel. Egész egy évig volt mintegy 30—40 gyermek, minden tanítás és oktatás nélkül. E helyzet tarthatatlanságát hitközségünk nagylelkű tagja, Bleuer Mór úr belátván, értekezletet hívott egybe, határozni a fölött, hogy miként gondoskodjanak gyermekeik tanításáról. Az értekezlet vége az lett, hogyha nyilvános iskolát akarnak létesíteni és a tanítót csak a törvényben meghatározott minimum szerint dotálják, akkor is a költségvetés 100 frt hiányt mutat, mely összeget nincs honnan fedezni. Bleuer Mór úr ekkor felállott s követve szívének sugallatát, felajánlta, hogy a hiányzó összeget évenként saját pénztárából fogja fedezni. Ennek köszönheti létét az ibrányi izr. iskola. Már hat éve, hogy e kegyadományt élvezzük s az a jövőben is biztosítva látszik lenni részükre. Azonban Bleuer Mór úr itt még nem állt meg. A nyilvános évváró vizsgálatok alkalmával, a szorgalmas gyermekeket megjutalmazta s erre évenként 15 frtot adományozott.

Iskolánk ez ideig bérelt helyiségben volt. Ez sok kiadást, de még több kellemetlenséget okozott már annál fogva is, hogy nem mindig lehetett alkalmas helyen épületet bérelni. Bleuer Mór úr gyűjtést indított tehát egy iskolaépület vételének javára és az eredmény, az iv kibocsátójának buzgósága folytán, meglepő volt. Rövid idő alatt közel 1000 frt gyűlt egybe, mely összegből a jelenlegi iskolaépület megvásároltatott. A célnak megfelelőleg átalakíttatván, az ehhez szükséges anyagokat, mintegy 127 forint értékben, szintén Bleuer Mór úr adományozta. Régi adósságát igyekszik törleszteni a hitközség akkor, midőn Bleuer Mór úrnak iskolai célokra tett 817 forintnyi nagylelkű adományáért és a gyűjtésnél követett buzgóságáért legforróbb köszönetét és örök háláját a nyilvánosság előtt kifejezi. Kérjük a Mindenható, hogy hitközségeinket számos ily tagokkal áldja meg; akkor közoktatásunk jövője biztosítva van.

Neufeld Ignác.

Tekintetes szerkesztő úr!

A jászberényi izr. hitközség az utóbbi évek alatt oly átalakuláson ment át, mely bizonyára csak becsületére válik; ez az ifjú hitközség — bosszas küzdelmek után — életrevalóságának több fényes tanujelét adta már, s hogy

niképen van áthatva fontos missiójától, mutatja azon törekvése, hogy minden alkalmat felhasznál, hogy a hitk. tagokban az összetartozandóság érzetét men-
nél hathatósabban felébreszse.

Egy ily alkalmat ma sem szalasztott el. — Ugyanis a gyermekek szá-
mára nyitványos Chanuka ünnepélyt rendezvén: a hitközség, a nő-egylet és
egyres jótékony magánosak által összegyűjtött pénzből 16 szegény tanulót
látott el téli ruhával és lábbelivel. —

Iskolánk nagyterme ma délután tömve volt fényes, előkelő közönséggel;
a tanulók teljes számban jelentek meg, élükön tanítóikkal. Pontban 3 órakor
kezdétét vette az ünnepély a „Mincha“ imával; ezután meggyűjtöttük a
„Chanuka-gyertyát,“ melyhez a gyermekkar a „Moáz Czúr-J'schósi“ kezdetű
dalt énekelte szépen. Dr. Lövy Adolf isk. széki elnök szolt ezután; azzal
kezdte, hogy nem keres szép, hangzatos kifejezéseket, hogy megköszönje e
nemes tettet, melyet maga a tény minden Demosthenesnél is ékebben hir-
det. Általános tetszéssel fogadtatván a beszéd, következett a ruhakiosztás. —
Nem kísérelm meg e jelenet leírását; megható, lélekemelő volt az. Miután
még Bűchler Áron rabbi úr is egy, az ünnepély jelentőségét röviden tartal-
mazó, szép beszédét megtartotta: előlépett egy tanítványom (IV. osztb. tanuló)
s megköszönve a nemes jótéteményt, kiemelte, hogy „nemcsak mi — szegé-
nyek — tartozunk hálás köszönettel e mái emlékezetes napért, hanem azon
tanulótársaink is, kik erre rászorúlva nincsenek; mert — úgymond — szép
példájok fogékony gyermeki lelkünkben a jótékony nemes erényének csiráit
lesz hivatva fejleszteni.“ Sok vendégnek, de sok gyermeknek is könnyel teltek
meg a szemei.

A megható ünnepélyről azon indattal távozott mindenki, hogy nemes
ténynek volt szemtanuja.

Hiányos volna azonban ismertetésem, ha elfeledném megemlíteni, hogy
az egész ünnepség létrejöhetségének érdeme nagy részben Dr. Lövy Adolf isk.
széki elnök urat illeti meg; ennek a fáradhatlan ügybuzgalmú, minden tekin-
tetben nemes emberbarátnak köszönhető, hogy ily — a hitközség anyagi ere-
jét tekintetbe véve — fényes ténynek voltunk szemtanui. Tanítványaink nevé-
ben ezennel a nyilvánosság előtt is kifejezem úgy a jótékony adakozóknak,
valamint a fentemlített iskolaszéki elnök úrnak is tiszteletteljes köszönetemet,
hogy alkalmat szolgáltatottak a gyermekeknek ily ünnepélyhez; mert nem lehet
közönyös előltem, nevelő előtt, egy ily tény; tanítványom fent említett köszönő
beszédében többek közt így is szolt: „Ha majdan magunk is, kik most a
gyermekkor ártatlanságát éljük, felnövekedünk, s az élet küzdelmei a most
még bennünk szunnyadozó lelki tulajdonságokat erényekké fogják fejleszteni;
ha valamikor is derék, becsületes emberekké fogunk válni: úgy legyenek meg-
győződve . . . hogy mindig hálásan fogjuk elismerni, hogy ebben Önöknek nagy
részük van, mert nemes példájuk által ime megmutatják nekünk, hogyan kell
szegényekről, árvákról és gyámoltalanokról gondoskodni.“ — Ez az én meg-
győződésem is.

Isten áldása legyen mindnyájunkon!

Tekintetes szerkesztő úrnak stb.

Jászberény, 1891. december 27.

Szabó Adolf, néptanító.

Mélyen tisztelt szerkesztő úr!

December hó 27-én hitközségünkben tisztújítás volt. Megválasztatott hit-
községi elnöknek továbbra is tek. Diamant Jakab úr, ki nek első hivatalos
működése az volt, hogy az egybegyűlt közgyűlés által a hitközségi alkalma-
zottak számára jelentékeny drágasági pólléket szavaztatott meg. Igen tisztelt
elnök úrnak, ki a hitközség iskola és tanító javát és a közjó előmozdítását

mindig szívén hordja, ki igazsággal párosult erélyével és ritka önfeláldozással a mai modern kornak megfelelő rendezett hitközséget és iskolát szervezett, nemcsak e téren szerzett magának bokros és elévülhetetlen babérokat, hanem a város lakosai által is oly kitüntetésben részesült, a minővel kevés zsidó dicsekedhetik széles Magyarországon; tudniillik erényeit, ember és igazságszeretetét és egyéb jeles tulajdonait megjutalmazandó, a lakosság által városi bírónak választatott meg. Hogy mily pontossággal, ügybuzgalommal és szakavatottsággal tölti be ez állást, fényesen illusztrálja azon tény, hogy Békésmegye alispánja nemrég megyéjében körutazást tevéen — megyéje tisztikarának példányképeül állította fel.

Hitközségünk az érdemdús elnök iránt ápolt tisztelete és hálája elismerésül Sylvester-este bankettet rendezett tiszteletére a hitközség tanácstermében, hol tisztelen vígság, élénk toasztok, jó kedélyhangulat és a hitközségünk kebelében honoló szép egyetértés további megpecsételése mellett folyt le az igen jól sikerült ünnepély. De itt is kitett magáért az ünnepelt elnökünk; nemes tetteinek évkönyvét azzal zárta le, hogy az ünnepély alkalmával a hitközségünk szegényei számára összegyűlt adományokból — egyszerű szavakban előadott kérésimre — kegyeskedett 4 frtot az izr. tanítók árvaháza javára is juttatni, mely összeget van szerencsém a tek. szerkesztő úrnak átszármaztatni.

Midőn meleg hálámat a nagyrabecsült elnök úr iránt ez úton lerovom, egyszersmind kívánom, hogy adjon az Isten hazánk minden hitközségének ilyen derék és hivatása magaslatán álló elnököt, így csakhamar felépülne a tervben lévő árvaház.

Záradéku tudomására adom a t. Szerkesztő úrnak, hogy az építendő árvaház czéljára én is felajánlok 10 frtot, mely összeget 2 frtos évi részletekben fogom törleszteni.

Maradok boldog újévet kívánva,
Körös-Ladány, 1892. január hó 1-én
hitrokoni üdvözlettel

Klein Salamon tanító.

Árvaalapunk.

Az „Országos m. izr. tanító-egyesület“ tekintetes Elnökségének
Budapesten.

Van szerencsénk a t. czimet értesíteni, hogy a budai izr. hitközség mint pártoló tag az egyesület árvaalapját három éven át évenként tiz frttal gyarapítani fogja és a folyó évi járulékot postautalvánnyal már elküldötte.

Szívünk mélyéből kívánjuk, hogy Isten áldása kövesse a megkezdett jó művet és hogy annak befejezése még a mi napjainkban történjék. — Ugy legyen.

Kelt Budapesten, 1892. január hó 22-én.

A budai izr. hitközség előljárósága:

Frank Leo, titkár.

Bauer Miksa, elnök.

Tekintetes elnök úr!

Van szerencsém értesíteni, hogy a helybeli izr. elemi és polgári iskola tantestülete az országos izr. tanítói árvaház javára 100 frtos alapítványt tett, mely 10 évi 10 frtos részletben be fog fizetelni.

Kitünő tisztelettel

N.-Kanizsán, 1892. január 1-én.

Bun S., igazgató.

Tekintetes Elnök úr!

Egyleti közlönyünk mult évi októberi számába közzétett levelemben arról értesítettem, miszerint itt helyben az árvaalap érdekében a hitközséghez és egyes egyletekhez folyamodtunk, Kérelmezésünk első eredményéről tanuskodik következő átirat:

56,891. sz.

A t. cz. izr. tanítótestületnek

Helyben.

Vonatkozással folyó évi október hó 8-áról kelt hozzánk intézett kérelmekre van szerencsénk a t. tanítótestületnek szives tudomására hozni, hogy a nő-egyleti választmány f. hó 29-én tartott ülésében az orsz. izr. tanító-árvaháznak 10 frtnyi évi járulékot szavazott meg, mely minden évben januárban kifizetendő lesz.

Teljes tisztelettel

Nyitra, 1891. november hó 30-án.

Stark Samu, titkár.

(P. H.)

Engel Jozsef, alelnök.

A helybeli tanítótestület köszönettel vette tudomásul a becses átirat megörvendeztető tartalmát és elismerésének kellő módon kifejezést adott.

El nem mulasztható kötelességet teljesítek, midőn ezennel ez uton is kinyilatkoztatom, miszerint a tek. nőegyleti választmányon kívül tek. Dr. Pereszlényi Henrikné urnőnek is elismerő hálával tartozunk, a mivel folyamodványunkat pártolólág támogatva a jó eredmény első sorban neki köszönhető. Midőn a folyó évre megszavazott 10 forintot beküldeném, biztosítom t. Elnök ur, hogy rövid idő alatt alkalmunk lesz a helybeli hitközségi tek. képviselőtestületnek is elismerő hálával adózni.

Nagyrabecsülésem kifejezése mellett.

Nyitra, 1892. évi január hó 27-én.

Alázatos szolgája:

Schwartz Ignác, igazgató-tanító.

EGYLETI ÉLET.

Ujabb gyűjtés az árvaalagra.

	frt
Wohl Malvin és Nándor, Vidipusztá, Horn kartársunk tanítványai	1.—
Kornhauser Simon gyűjtése, Késmárk	7.40
Herzmann N., Budapest	18.—
Hirsch Adolf gyűjtése, Mezőtúr	5.—
Knopfler Sándor, S.-A.-Ujhely, 50 frtos alapítványának első részlete ...	2.50
Löwy Mór, Igló, gyűjtése az izr. ifjuság körében	7.03
Az 1883. évben Szepesmegyében tervezett „Magy. izr. Alliance“ után maradt vagyonnak fele része az árvaalap javára (Löwy M. gyűjt.)	27.77
A budai izr. hitközség adománya, Budapesten 3 éven át évenként ...	10.—
Klein Salamon, Kőrösladány, egy ünnepély alkalmával gyűjtött adom.	4.—
Fischer Ignác, Nyitra, gyűjtése Bernstein és Beck esküvője alkalmával	4.—
Izr. tanítótestület, Nyitra, eddigi mellékjövedelmének 5%-a	2.93
Izr. nőegylet, Nyitra, évi pártoló tagdíja	... 10.—
Izr. tanítótestület, N.-Kanizsán, 10 éven át évi 10 frt	*100.—
Leszlauer Róza, tanítónő bárczagyűjtése, Kaposváron	... 10.—
Összesen ...	209.63

*) A csillaggal jelölt összegek még nem folytak be a pénztárba.

Az árva-alap jelenlegi állománya e számban közzétett zárszámadásai szerint **6112 frt 31 kr**, melyből tényleg befolyt 5376 frt 01 kr. Kimutatott, de még be nem fizetett adományok összege 736 frt 30 kr, mely összegben még nem szerepel a miskolci kartársak gyűjtéséből eredő szép összeg (600 frt) és az orosházi tantestület gyűjtése.

1891-ik évi deczember hóban tagdíjat fizettek :

(Folytatás.)

Pártoló tagok:		frt		frt
		10	Grünberger Manó, Léva	2
Adler Ignác, Szolnok		10	Grünfeld Izsák, Budapest	4
Dr. Bánóczy József, Budapest		10	Győri Adolf, Budapest	4
Dr. Pfeifer Fülöp, Győr		5	Györki Károly, Apatin	2
Izr. hitközség Kecskemét		5	Haas Ármín, Mezőberény	2
Izr. hitközség Orosháza		5	Heimann Kálmán, N.-Palánka	4
" " Sopron		5	Horovitz Jakab, H.-M.-Vásárhely	4
" " Szabadka		5	Heller A. Lipót, Czabaj	4
Schwarz Simon, Budapest		5	Hirsch Adolf, Mezőtur	4
Rendes tagok:			Herczka János, Budapest	4
Adler Jakab, Pozsony		4	Kircz József, Budapest	2
Dr. Bak Izrael, Budapest		4	Knopfler Sándor, S.-A.-Ujhely	4
Balogh Ármín, Budapest		4	Kohányi Sámuel, Budapest	4
Barna Jónás, Budapest		2	Kohn Ármín, Spácza	2
Baumhorn Ede, Szolnok		4	Kohn Jenő, Körmend	2
Becher Jakab, Budapest		4	Kohn Simon, Miskolcz	4
Beck József, Budapest		4	Kondor Ignác, Budapest	4
Berger Vilmos, Sárbogárd		2	Kornfeld Gyula, Budapest	4
Berkovits Károly, Margitta		2	Krausz Salamon, Lengyeltóti	4
Biedermann Adolf, B.-Ujfalu		2	Krausz Ármín, Csorna	4
Blau József, Sz.-Somlyó		1	Krauszné (Frank) Katalin, K.-Várda	2
Blitz Sámuel, Érsekújvár		2	Kuttner Miksa, Budapest	4
Bonyhádi Miksa, Szempcz		4	Láczér Samu, Czegléd	4
Brüll Soma, Gelse		3.40	Laufer Lajos, Paks	4
Bun Samu, N.-Kanizsa		4	Lévai Izor, Budapest	4
Csajági Béla, Budapest		4	Liebermann Samu, Sárospatak	4
Csukási Fülöp, Budapest		4	Lipscher Jakab, Zsámbék	4
Czuckermann Jakab, Giralt		2	Lówy Náthán, Farád	2
Dallos Mór, Budapest		2	Löwenstein Paula, Veszprém	4
Décsi József, Érsekújvár		4	Lusztig Emma, Budapest	2
Feldmayer Mór, Budapest		4	Dr. Málnai Mihály, Budapest	4
Fischer Ferencz, Földes		4	Maislis Ferencz, Budapest	2
Fischer Márk, Budapest		2	Margarethen Izrael, Ungvár	4
Fischer Mór, N.-Becskekerek		4	Mandl Bernat, Budapest	2
Fischer Mór, Szatmár		2	Mendl Lajos, Budapest	4
Flesch Miksa, Budapest		2	Mentzer Ignác, Hidaskürth	4
Fleischmann Izrael, Zsámbék		4	Morgenstern Jakab, Budapest	4
Fried József, Trencsén		4	Müller Adolf, Budapest	4
Gerő Viktor, Budapest		4	Pollácsek Mór, Stomfa	4
Gettler Ignác, Mezőtur		4	Pollák Jakab, Endrőd	4
Goldberger Maier, Budapest		2	Radó Vilmos, Budapest	4
Gömöri Ármín, Kaposvár		4	Ranschburg Adolf, Czegléd	4
Graf Adolf, Érsekújvár		2	Révai Miksa, Budapest	4
Grünberger Izsák B.-Topolya		4	Richtmann Samu, Szentés	4

Ringwald Adolf, N-Sza'onta	2	Steinitz Gyula, Luki	4
Riedner Henrik, N.-Surány	2	Steinwurz Ignác, N.-Perkáta	3
Rotter Salamon, Budapest	4	Stern Ábrahám, Budapest	4
Ságh Alajos, Szatmár	2	Stern Dávid, Dombóvár	5
Schäfer Lipót, Békés	2	Stern Jakab, Kassa	4
Schichtanz Ármin, Budapest	4	Stern Mór, Budapest	4
Schmolka Salamon, Cservenka	2	Sugár Mór, Kaposvár	4
Schön Dávid, Budapest	4	Szalai Dávid, Budapest	4
Schönbrunn Márk, Miskolcz	4	Szilágyi Mór, Orosháza	4
Schwarcz Gyula, Tardoskedd	4	Tauszki Sámuel, Budapest	2
Schwarz Lipót, Kassa	4	Träubl Márk, Verbó	3
Schwarz Márk, Vác	1	Váradi József, Gyöngyös	2
Schwarcz Sámuel, Veszprém	4	Vedres Lipót, B.-Almás	4
Spitzer Adolf, Apostag	2	Weber Soma, Budapest	2
Spitzer Ignác, Batanya	4	Weinberger Mór, V.-Námény	2
Sprontz Dávid, Miskolcz	4	Wolf Adolf, Szill	4
Sproncz Adolf, Nyitra-Pereszlény	2	Zuckermann Frigyes, Homonna	2
Steiner Ignác, Léva	2	Dr. Zsengeri Samu, Budapest	2

Hátralékosok: Összesen 423.—

Pártoló tagok:	frt		frt
Zim. Schwarz Ármin, Budapest	5	Kohn Salamon, Pest-Vadkert	3
Singer és Wolfner, Budapest	5	Oblatt Mór Budapest,	4
Spitzer D. H., Budapest	5	Raab Dávid, Karczag	4
Sternthal Ármin Budapest	5	Schwarz Ignác, Nyitra	4
Rendes tagok:		Weisz J. Kálmán Budapesi	4
Fürst Győző, Nyitra	4	Dr. Zsengeri Samu, Budapest	2
		Összesen ...	45.—

Az 1892-ik évi január hóban tagdíjat fizettek:

Izr. nőegylet, Igló p. t.	5	Löwy Mór, Igló	4
Berger J. Lipót, Budapest	2	Nagy József, Turdossin	4
Földesi Joákim, Budapest	4	Rauch Lipót, Csurgó	2
Kanitz Zsigmond, Bölske	4	Rosenberg Sámuel, Mátészalka	2
Izr. hitközség, Losoncz	5	Szirmai József, Vágújhely	2
Lehner Lipót, Budapest	2	Wilheim József, Tata	4
		Összesen ...	40.—

AZ „ORSZ. MAGYAR. IZR. TANITÓEGYESÜLET” ZÁRSZÁMADÁSAI
az 1891-ik évről.

BEVÉTELEK.	Pénztári ügykezelés.	KIADÁSOK.	
Pénzkészlet a múlt évről... ..	964.70	Özvegyi díjakban	600.—
Rendes tagok díjai (hátr. 490 forint folyó 1366 frt)	1856.—	Segélyezésekben	861.—
Pártoló tagok díjai (régii 170. forint, új 451 frt)	621.—	Lederer Bernát alapítványi segély ...	50.—
Alapító tagok díjai	1200.—	Gans Dávid	16.50
Árvaalapra való gyűjtésből befolyt	4939.17	Az Értesítő költsége (a bef. hirdetési és előfizetési díjak levonása nélkül)	583.75
Befolyt hirdetési díjak	150.—	Kezelési költség ... .. 1090.06)	1490.06
Előfizetési díjak	6.18	Rendkívüli kiadások ... .. 400.—)	
Az albérlő fizetése (egy kamráért)	7.50	A vidéki körök költségei	33.52
Singer és Wolfner fizetése a kiadványok után	2979.38	A Szidur költsége	2834.35
Singer és Wolfner megtérítése a héber korrekturáért	20.—	Irói díjakban	985.30
Előlegtörlesztés	90.—	Előlegezett írói díj	18.75
Takarékpénztári kivét	300.—	Betét a magy jelzálog hitelbanknál	5100.—
Összes bevételek	frt 13133.93	Egyenleg a jövő évre	560.70
		Összesen	frt 13133.93

VESZTESÉG. A nyereség és veszteség részletes kimutatása. NYERESÉG.

1. Három özvegynek adott segély...	600.—
2. Adott betegsegélyek	861.—
3. Az „Értesítő“ költsége	431.57
4. Az árvaalap javára irt következő tételek :	
a) folyószámla szerinti 4 ^o / _o -os kammat a befolyt és kezelt adományok után	88.87
b) alapító tagoktól befolyt díjak 20 ^o / _o -ának áttételéért	254.—
5. A következő alapítv. kamatozása	
a) A „Lederer Bernát“ alapítv.	50.—
b) A „Szántó Eleázár“ „	25.—
c) A „Löw Lipót“ „	17.65
d) A „Gans Dávid“ „	16.50
6. Kezelési költség és pedig :	
titkári fizetés	400.—
a pénztáros tiszteletdíja	80.—
a szolga fizetése	60.—
lakbér 3 évnegyedre	180.—
2 nagy vál. ülés alkalmával megtérített utiköltségek	160.—
gyász és örömnépélyek alkalmával felmerült költségek	122.—
apróbb kezelési költségek	80.56
7. Rendkívüli költségek és pedig :	
jubilaumi gyűjtés alkalmából felmerült levelezés, nyomtatvány és rendkívüli irodai személyzet munkadíja stb. ...	400.—
8. A vidéki körülmények költségei	33.52
9. A váltókövetelésekből történt 25 ^o / _o leírás	27.—
Vagyonszaporodás	3146.17

Összesen 7033.84

1. Rendes tagok évdíjai	2010.—
2. Pártolók „	646.—
3. Alapító tagok díjai	1400.—
4. Az értékpapírok jövedelme	1000.68
5. Az új kiadású szidur tiszta jövedelme	642.65
6. A többi a folyó évben eszközölt kiadványok jövedelme	1198.45
7. Kamatok a forgó tőke után	136.06

7033.84

VAGYON.

MÉRLEG.

TEHER.

1. Pénzkészlet	560.70
2. Takarékpénztári betét	1125.40
3. Értékpapírok	22100.—
4. Letét a magyar jelzálog bankban	6140.32
5. Könyvkövetelés a kiadónál	3721.87
6. Felajánlott, de még be nem folyt adományok	832.80
7. Ingóságok (közte az új szidur lemezei is.)	964.—
8. Váltókövetelések	81.—
9. Fizetési előlegek	28.75
10. Tagdíjhátralékok	424.—
Összesen	frt 35978.84

1. Árvaalap : a) befolyt ...	5376.01	)	6112.31
b) még be nem folyt	736.30	)	
2. A „Lederer Bernát“ alapítvány	1000.—		
3. A „Szántó Eleázár“ alapítvány ...	550.—		
4. A „Löw Lipót“ alapítvány	370.65		
5. A „Gans Dávid“ alapítvány	330.—		
Tiszta vagyon	27615.88		

35978.84

Vagyonállás 1891-ben frt 27615.88
 „ 1890-ben frt 24469 71
 Vagyonszaporodás ... .. frt 3146.17

Budapest, 1891. december 31-én

Tolnai J. Béla,
 egyes. pénztáros.

Morgenstern Jakab,
 egyes. titkár.

Ózer Zsigmond,
 egyes. elnök.

Schön József,
 ellenőr

Csukási Fülöp,
 ellenőr.

V E G Y E S E K.

Ezen számhoz mellékelve van az „Értesítő“ XVI. évfolyamának czimlapja és tartalomjegyzéke, valamint az egyesületi tagok névsora. Az utóbbiból kimaradt tagokat, amennyiben azt február hóban reklamálni, illetőleg tagdíjaikat beküldeni fogják, egy pótkimutatásban fogjuk utólagosan hivatalosan kimutatni.

A vidéki válaszmányi tagok névsorából, kik távol maradásukat a mult hónapi teljes üléstől igazoltak, a januári számban tévedésből Herman József úr neve kimaradt. Adler Simon úr neve nem volt feltüntetve azon központi vál. tagok között, kik az ülésen megjelentek. Schön József ellenőr pedig betegség által volt akadályozva megjelenni.

A januári szám vezércikkét Adler Simon úr, a siketnéma-intézet tanára írta.

Hymen. Mult évi december 2-án vezette oltárhoz *Szabó Adolf* jászberényi kar- és tagtársunk ugyanott mint tanítónő működő *Weisz Mari* kisasszonyt. Ez alkalomból a derék község a fiatal házaspárt igyekezetük és szorgalmuk elismerése jeléül nászajándék czimén 40 arannyal lepte meg. Ennek kapcsán megemlíjük, hogy a jászberényi hitközség egy másik tanítójának (Ornstein Salamonnak) a fizetését évi 60 frttal emelte fel. — *Frankl Miksa* kartársunk Pereden eljegyezte *Schultz Regina* kisasszonyt Vágsellyéről. Üdvözljük. — *Pollák Armin* kartársunk Várpalotán eljegyezte magának *Strausz Reginát*, Strausz B. árvamegyei köztisztvisletben álló hitsorsosunk leányát.

A jubilaemok korszakát éljük mostan. Nem mulik el nap jubilaem-ünnep nélkül. Jubilaem itt, jubilaem ott és bámulatos életrealósággal siet mindenki magát egy kis jubilaem-ünnep á'tal megdicsőíttetni. Mennyivel szerényebbek voltak az emberek a régi jó időkben! Akkoriban csak sok, hivatalban és tisztségben töltött évtizedek multán rátukmálhattak az emberre egy csendes házi mulatságot. Volt aztán persze valóságos benső és osztatlan részvét minden irigység és kajánság nélkül és a hófehér fejre csak úgy ráhullott egész özöne a szeretet és tisztelet jeleinek. Egy ilyen, teljes jogczimmal megünnepelendő jubilaemot fog megülni február hó 2 dikán egyik kiváló kartársunk, **Schorr Vilmos** úr, a ki jelenleg Bécsben mint hitszónok és vallástanító működik. Ha már maga az a tény, hogy az ember 40 éven át hivatásának élhetett, ritka lelki megnyugvást ébreszthet, mennyivel emelkedettebb és büszkébb öntudatot kell, hogy keltsen, ha valaki Isten kegyelméből visszapillanthat egy oly 40 évi pályafutásra, mely keresztülhúzódik a magasztos és bokrosérdemű tanítói és hitszónoki hivatásnak. És egy ilyen irigylésreméltó érzés boldogítja e napokban ünnepelendő férfiunkat is. Működését már az 185 $\frac{1}{2}$ -iki tanévben kezdte meg Bécsben, mint az első zsidó tanító, városi iskolában. 1853-ban a nagy szombati iskolához került. 1855—58-ig a híres vágujhelyi iskolánál működött; később engedett egy hízegő meghívásnak Verbóra, a hol 1868-ig mint igazgató-tanító működött. Innét választották őt a zólyomi hitközség tagjai rabbijukká és hitoktatójukká. Ezen minőségében működött ottan 1873-ig. mely évben hasonló állást Thurócz-Szt-Mártonban foglalt el. 1884-ben Bécsbe költözött, a hol mai napig szintén mint hitszónok és vallástanító működik. Ime egy curriculum vitae, a mely autodidacta-tanítónak eléggé hízegő és tiszteletes. Éjjel-nappal folyton dolgozott és dolgozik még most is **והיום מלאכה והלילה משמר**, הלילה משמר (Nehem. 4. 16.). Éjjel virasztott önképzeti tanulmányozásnál, nappal dolgozott az iskolában. Hogy Schorr ur mind paedagogiai, mind hitszónoki minőségében irodal-

világ is működött és hivatottsága, valamint szakavatottsága által számos kapacitás elismerését is nyerte, azt különösen felemlíteni fölöslegesnek tartjuk. Ünnepezt jubiléumunknak dedált eme sorainkat azon benső óhajjal zárjuk, miszerint ünnepezt teljes örömben ülhesse és hogy a Mindenható megengedje, hogy 50 és 60 évi jubileumát is hasonló hangulatban és testi-lelki épségében ünnepehesse.

Halálozás. Mult hó 22-én a fővárosban örök nyugalomra helyeztük Kemény Mórt, nagy-kanizsai fővárosi tanítót s egyesületünk buzgó tagját. Addig is mig életrajzát közölhetjük, főlemlítjük, hogy a boldogult egyik disze volt a zsidó tanítóknak, mint jelleme, mint képzettsége tekintetében. A temetésen a kanizsai tanítótestület Boronkai és Kellert tagjai által képviseltette magát, kik közül az első a halottas házban megható bucsuztatót mondott. A dicsőült összes családtagjain kívül ott voltak még a temetésen egyesületünk elnöke, továbbá Szántó Eleázár igazgató, Felsman főreáliskolai igazgató, Fischer Mór izr. hitk. tanító — a két utóbbi mint iskolatársai a tanárképzőben — s számos egyéb tisztelői.

A párkányi izr. hitközség a m. évi december hó 28-án tartott gyűlésén két tanítójának fizetését 80, illetőleg 50 frttal felemelte. A miért e helyen is köszönet fejeztetik ki a hitközség előljáróságának.

Kérelem. Tisztelettel alulirottak kérjük mindazon t. kartársainkat, a kik az „álló írással“ osztályaikban már próbákat tettek: sziveskedjenek e téren szerzett tapasztalataikat velünk levélben vagy levelező lapon közölni. Mi viszont szivesen szolgálunk a t. kartársaknak utbaigazítással az álló írás ügyében, ha megkereséseikhez a viszonyválaszra szükséges levéljegyet csatolják. Kitűnő tisztelettel: Böngérfi János és Kárpáti Béla, fővárosi tanítók. (Bp. IX. ker. Lónyay-utca népiskola.)

A berzeviczi tanító ügyében a következőket írják: A berzeviczi zsidó hitközség eddig öt tanítónak tette ki a szűrét, most akar röviden elbánni a hatodikkal. Fogadtak 1890-re egy okl. tanítót, kivel szerződést kötöttek 9¹/₂ hónapra. Ennek léjártát három hóval megelőzve felmondtak tanítójuknak, a felmondó levelet a község segédjegyzőjével kézbesítettén, s azt hitték, hogy most a tanítónak tarisznyáját és botját kell elővenni. A tanító azonban felterjesztette a dolgot a megyei közigazgatási bizottsághoz, honnan a felmondást 1891. évi június hó 15-én 692. sz. a. kelt határozattal, szembeállítva a felmondást az 1868. XXXVIII. törvényczikk 138. §-ával és az 1878. április hó 18-án 8.330. sz. a. kelt miniszteri rendelettel semmisnek jelentették ki. Hanem ezzel még nem ért veget a dolog, mert ők azért a kikötött időn túl megtagadták a tanítói fizetés kiszolgáltatását. A tanító első sorban a községi előljáróságnál próbált szerencsét, a ki foglalatást eszközölt a gondnoknál, A gondnok a hitközségi elnökkel együtt a szolgabíróhoz fordult, ki feloldotta a foglalatást s egy 6842. számú intézménynyel berendelte a hitközségi előljáróságot és a tanítót Kis-Szebenbe magához tárgyalásra. A tárgyaláson a tanító hivatkozott 692/kb. számú határozatra, melyben a szolgabíró a tanító fizetésének behajtására is utasítva van. A szolgabíró akarva, nem akarva kénytelen volt kimondani a tanítói fizetés minél előbbi kiszolgáltatását. (Egyet.)

Az **Auto-da-Fék** című könyvért január hóban fizettek: Sugár Mór Kaposvárrott 7 frt 80 krt, Stern Dávid igazgató Dombóváron 5 frtot, mit ezennel nyugtatványozok. A hátralékok megküldését kérve, maradok kitűnő tisztelettel Klingenberg J.

Az **Athenaeum Kézi Lexikona.** A tudományok encziklopédiája különös tekintettel Magyarországra. Szákférfiak közreműködésével szerkeszti Dr. Acsády Ignác. Hetedik füzet. Budapesten 1882. A közhasznú vállalat ez új füzete befejezi a B. betű anyagát s megkezdi a C. betűt. De a B.-utolsó

részében még számos, igen érdekes és gondosan dolgozott cikket találunk. Ilyen a Buda és Budapest, mely a tárgy fontosságának megfelelő bőséggel, minden lényegesebb mozzanat figyelembe vételével készült s az eddig megjelent füzetek egyik legnagyobb cikke. Igen szépen és alaposan vannak kidolgozva a Bucus, Budetini monda, Bujakór, Bujdosók, Bulgária, Bulla, Bün s általában a bünügyi és büntető cikkek, melyek számra nézve is feltűnnek, továbbá a Burgonya, Burnót, Burok, Buvár, Buza, Byron és Byzanci cikkek, melyekkel a B. betű véget ér. A vállalat magyar szelleme és jellege azonban sehol sem lép oly szembetűnően előtérbe mint a C. betű elején, melynek anyaga e füzetben egész a Charybdis'ig halad. A C. betű ezen részében magyar szó alig fordul elő. De azért éppen itt látszik meg leginkább, mennyire megfelel a vállalat azon ígéretének, hogy a magyar közönség számára magyar szellemben készül. A magyar vonatkozásokra való folytonos tekintet, a hazai történelemre befolyást gyakorló idegenek életrajzainak gondos összeállítása, a főleg nálunk használatos idegen szavak figyelembe vétele stb. ez idegen anyagnak is teljesen magyaros színezetet adnak. A Cadenia, Caesura, Calembourg, Cancellaria, Centionale, Cepella, Capitulatio, stb. szavak magyarázata egészen a magyar viszonyoknak megfelelően készült. Igen érdekesek Campe, Calepinus, Calvin, a Cembrai-i liga, Campeggio, Capistrum, Caprivi, Caraffa, Carnot, Carolina resolutio, Carvajal, Castaldo, Castriota, Castrum, Catalaunumi ütközet, Celluloid, Cellulose, Cervantes, Casarini stb. cikkek, a természettudományi, technikai és orvostani cikkek, melyek szintén nagy számmal vannak a díszesen kiállított füzetben. Két szép melléklet van hozzá csatolva, u. i. Ázsia kitűnő kivitelű legújabb térképe és egy kettős fekete tábla, mely egyik oldalán a halakról ad 13 rajzot, még a másik felén a baromfiak 28 faját mutatja be. Egy füzet ára 29 kr, s az egész vállalat összesen 40, három ives, két heti füzetben jelenik meg. Az előfizetés legcélszerűbben postantárvány által 10—10 füzetre 3 fittal történik, mely az Athenaeum kiadóhivatalához Budapestre vagy bármely hazai könyvkereskedéséhez küldendő.

Éhen halt tanítók. Lengyel lapok írják, hogy Galicziában a múlt hónapban 2 tanító: egy 17 éves nő és egy 24 éves fiatal ember a nyomornak lett áldozata s hogy az orvosok éhhalált konstataáltak.

A „Nevelés“ című havi folyóirat, mely Peres Sándor jeles paedagógiai író szerkesztése mellett négy évfolyamot ért, újévvel megszűnt.

Csak úgy mint nálunk. A „Család és Iskola“ írja: A „Wiener Zeitung“ pályázatot hirdet egy törvényszéki ajtónállói állomásra, melynek díja 600 frt fizetés, 250 frt szolgálati pótlék s hivatali ruha, továbbá egy más hivatali szolgáló állomásra, melynek járandósága 500 frt fizetés s szolgálati pótlékekül 225 frt. A folyamodók közt előnyt adnak az altiszteknek. Feltételek: egészséges test, németül tudás, olvasás és írás.

SZERKESZTŐI POSTA

Spitzer Ignác urnak **Battonyán.** Szép kitüntetés érte Önt azzal, hogy a kolozsvári m. kir. orsz. javítóintézet igazgatósága az iránt keresett meg bennünket, hogy az intézet könyvtára számára küldjük meg lapunknak azon számait, a melyekben az öntől írt: „Erkölcseileg romlott gyermekekkel való bánásmód“ című dolgozat megjelent. — **S. M. (D.)** Szó sincs róla, hogy egy tanítónőt azért, hogy férjhezment el lehetne mozdítani. — **G. M. (S.-A.-U.)** Közölhető.

Schlesinger Ignác nyomdája, Budapest, rostély-utca (Károly-kaszárnya).